

Inhaia veček dan zmanjša
delj in praznikov.Izvod daily except Sundays
and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LET—YEAR XIV.

Cena lista
je \$5.00.Entered as second-class matter January 21, 1916, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., pondeljek, 31. oktobra (Oct. 31) 1921.

Subscription \$5.00
Yearly.Uredniški in upravilski pro-
stor: 2657 S. Lawndale ave.Office of publication:
2657 So. Lawndale ave.
Telephone: Lawndale 4635.

Published and distributed under permit (No. 145) authorized by the Act of October 2, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

PAŠIČ JE KONČNO ODVLEKEL ALEKSAN- DRA V BELGRAD!

Tri tedne sta se priprala in Aleksander je naposled zamenjal pariske dekleta za kromo.

JUGOSLAVIA IŠČE 100 MI-
LJONOV FRANKOV POSO-
JILA.

Pariz, 30. okt. — Srbski regent Aleksander je sodoč zapustil Pariz in odpotoval inkongito v Belgrad in družbi Pašiča, jugoslovanskega ministrskega predsednika, ki je pred tremi tedni prišel po Aleksandru v Pariz in ga končno pregovoril, da je zamenjal žarko pariške luči, vino in dekleta za kramsko kromo.

Ko je Aleksander prišel na kolodvor, kjer ga je čakal vlak, ga je sprejel — kordon policije. Aleksander se je začudil in protestiral, toda povedali so mu, da je policija potretna, kajti francoske oblasti so izvohale, da se pripravlja nanj — statten pri odhodu iz Pariza. Že zdaj, v Parizu! — se je vprašal Aleksander in se prikel za glavo. Kaj me šele čaka, ko pridev v Belgrad! — si je mislil revej, ampak kume Pašič ga je prikel za roko. Idi!

Toda francoska policija je hotele Aleksandra prepričati, da ima res dober nos — in prijela je dva "sumljiva Slovana", ki sta bila na kolodvoru in katera sta zapisana v bukvah pariške policije kot "nevarna anarhisti". Policija je držala "sumljive" takoj časa, dokler ni vlek z Aleksandrom in njegovo stražo — Pašičem — srečno odpihal v temno noč.

Pred tremi tedni je prišel Pašič v Pariz in takrat je oči Aleksandrovi prijatelji povedali javnosti, da se je regent trdno odločil, da ne sprejme krone in da rajši ostane v Parizu. Bilo je veliko govorov. Govorili so o svetlih pariških kavarnah, lepih dekleach, o vinu, bombah in revolucioni v Belgradu. Govorili so tudi o "misteriovin bolezni" in koščku bombe v Aleksandrovem želodcu. Toda Pašič je ostal v Parizu. Ni šel domov pa ni šel. Govoril je in govoril z Aleksandrom. Pašič se je menda zaklel, da brez kralja se ne vrne v Belgrad, pa naj se zgodi kakorkoli. Vsak dan je bila konferenca v Versailles, kjer se je mudil Aleksander. Včeraj opoldne je pa Pašič telefoniral srbskemu poslaniku v Parizu, da kraj pojde domov zvezcer in da naj hitro pripravi kovčege v vso drugo, kar je potrebno. In hitro naj pripravi, da se kralj ne premisli. In potem so odpotovali.

London, 30. okt. — Jugoslovanski finančni minister Kumamudi je dosegel včeraj v London v sredo, da se posvetuje z angleškimi in ameriškimi finančniki glede posojila 500 milijonov zlatih francov, ki ga išče Jugoslavija za rekonstrukcijo železnice na Srbskem in gradno nove proge od Beigrada do pristanišč v Dalmaciji.

MARŠAL FOCH V WASHING-
TONU.

Washington, D. C. — Biro za maršal Foch je v petek dosegel v Washington s posebnim vlakom iz New Yorka. Bil je sprejet z velikimi ceremonijami. Maršal Foch je prišel v Ameriko z namenom, da se udeleži konvencije Ameriške legije v Kansas Cityju in položi francosko odlikovanje na krsto neznanega ameriškega vojaka, ki bo z velikimi slovenskimi pokopan v Washingtonu dne 11. novembra.

VZEMBE.

Chicago in okolica. Torek ob 16.00 in spreminjače. Severozahodni vetrovi. Temperatura zadnjih 24 ur najvišja 57, najnižja 53. Sojce izide ob 6:22, zainde ob 4:46.

54,421,832 VOLILCEV JE V ZDRAVENIH DRŽAVAH.

Washington, D. C. — Biro za ljudsko šteje poroča, da je v Združenih državah 54,421,832 državljanov in državljanek nad 21. letom starosti, ki imajo volilno pravico. Po spolu se dele: 27,661,880 mož in 26,759,052 žena.

SEVERNODAKOTSKI GO- VERNOR ODPOKLICAN?

Neuradna poročila se glose, da je Frazer izgubil bitko s trustovi in bankirji.

OSTAL JE V MANJŠINI ZA 13,000 GLASOV.

Fargo, North Dakota. — Po sedanjih neuradnih poročilih iz 1796 volilnih okrajev, ki so prišla do nedelje zjutraj, je izid odpoklicnih volitev sleden: Neston, kandidat za governorja fuzije "neodvisnih", 105,192 glasov, Lynn J. Frazier, sedanji governor Nestrankske lige, pa 94,066 glasov. Nasprotniki farmarske vlade imajo torej po teh poročilih 11,126 glasov vedene. Poročila še manjkajo iz kakih 200 volilnih okrajev; vseh okrajev v državi je 2088.

Približno enako stoje glasovi drugih kandidatov in najbrž tudi glasovi za spremembo ustawe.

Odpocliffe volitve so bile naperjene proti governorju Frazierju, generalnemu pravdniku Williamu Lemku in komisarju za poljedelstvo in delo J. N. Haganu. Proti tem trem so kandidirali R. A. Neston, Steinbjorn Johnson in Jos. A. Kitchen, predstavniki velikega businessa.

Ko se je vrnila volilna kampanja, so voditelji "neodvisnih" naredili celo armado govorilov iz vseh krajev Amerike, ki so lagali in blufali, da se je kar kadilo. Potrošenih je bilo miljone dolarjev, ki so jih prispevali bankirji in trustove, da uničijo državno banko in porušijo konstruktivni program državnih industrij v Severni Dakoti. Kakor zdaj izgleda, so začasno dosegli svoj cilj.

V NEW YORKU SO ŽE PRI- PRAVLJALI PLINSKE BOMBE ZA STAVKARJE!

New York, N. Y. — (Federated Press). — Par dni pred preklcem stavke na železnicah je mestni svet v New Yorku dovolil \$2,000 za nakup plinskih bomb, ki povzročajo solzenje oči. Organizirati se je imela posebna policijska četa 50 mož, katere naloga je, da z bombami razžene vse politične in industrijske shode delavcev ob času stavke. Te vrste bombe so že bile preizkušane v več mestih in kapitalistično časopisje je z velikim navdušenjem poročalo, kako so se žrtve dušile in "tonile v solzah" kakih 15 minut.

VSLED TRČENJA UBITIH OBEM OSREB...

New York. — Vsled nepazljivosti pri vožnji, sta trčila dva avtomobila vsled česar je bilo več oseb težko ranjenih, od katerih je umrl vseh osem ljudi. Avtomobil eden od njiju tovorni načel z ljudmi, sta z vso naglevo privozila na vogal K. Highway in Brooklyn cest, kjer se je pritegnila nasreča.

20. komunistov involjenih na Nor- veškem.

Kristianija, 30. okt. — Količor je do zdaj znano, je izvoljenih 56 konservativcev v novi parlament; dalje je izvoljenih 29 komunistov, ki so odvzeli največ glasov demokratskim socialistom. Koalicija liberalcev in zmernih socialistov, ki je dosegel imela kontrolo v zbornici, je dobila 39 mandatov. V Kristianiji je izvoljena Karen Platou, prva poslanka v norveškem parlamentu.

KAJ SO NAMEHVALI ŽELEZNISKI KRALJI.

Hoteli so imeti stavko, da uničijo banko unije strojedovij, katerih jih najbolj boda.

S POMOČJO VLADE SO HOTE- LI UNIČIBI ORGANIZACIJE.

(Sledenje poročilo je bilo spisano prej, predno je bila preklicana stavka železničarjev, ki pa je važno, ker kaže, kako so hoteli železničarske družbe imeti stavko, da bi potem ložje strelje železničarske organizacije s pomočjo vladnih čet in "indžunknov".)

Washington, D. C. — (Laurence Todd, Federated Press). — Hardingova administracija se je odločila, da se posluši sodišč in armade v toliti meri kakor še nobena prejšnja vlada za skršenje železničarjev, ako zastavkajo. Justični tajnik Daugherty je v zvezi s svojimi petimi okrožnimi pravdniki iz glavnih železničarskih središč izdelal natančen načrt za akcijo sodišč in zvezne detektivske organizacije.

Tak odgovor je dala republikevkska administracija na zahtevo Ameriške delavske federacije in drugih liberalnih organizacij, da ne sme več biti "indžunknov" v sporih med delom in kapitalom. Vsa zakonodajna in policijska mašinerija zvezne vlade je bila namazana in pripravljena za offenzivo proti železničarjem.

Sprva so se železnički magnatje, posebno po več podjetnikih iz vseh krajev, hali stavke. Informirali so vlado, da štrajk, ko se enkrat začne, bo teliko nastaviti nujno soglasju med železničkimi delavci. Deset odstotkov železničarjev lahko naredi tak kaos na železnicah, da bizniški interesi lahko izgube polovico profita v sedanji sezoni; dalje bi nekatere železničarske družbe kaj lahko bankrotirale vsled ustavljanja prometa. Iz teh razlogov so upravitelji železnic, da vladni železnički delavci odbor zaglavljajo štrajk kolikor more in mami železničarjev s pretrovanjem delovnih določb za strokovne unije v železničkih delavnicah.

Toda vladni odbor je zasključil, da se ne bo oziral na zahteve ponovnega znižanja mezd, da prihodnjega julija in obvestil železničarske družbe, da naj umaknejo zahtevo za ponovno desetodstotno utrganje mezd. To je bil bud udarec za železnički magnatje, ki so sanjali, da imajo vladni odbor popolnom v svojem žepu odkar jim je dovolil prvo znižanje mezd delaveem v zadnjem juliju za dvanajst in pol odstotka. Na drugi strani so po železničarji sprevredili, da grožnja s stavko ne nekaj pomaga brez oziroma na protigožnjo z "indžunknimi." Železničarji so preprečili ponovno znižanje mezd, obenem pa so uveljavili princip, da so železničarjev fundamentalno zadava vsega ljudstva, ne pa zadeva par upraviteljev.

Železničarji, ki so vežarili v Washingtonu in kovali naklepne za "indžunkne" s svojimi prijatelji v vladi, so zelo poparjeni valed odloka delavskega odbora, da ne sme biti znižanja mezd do prihodnjega julija. Mogoče prezo ta odlok in vseeno znižajo mezde. Ali bo potem vladna nastopa proti njim z "indžunknimi" in enako demonstracijo sile kakor je proti železničarjem?

Železnični baroni, ki so vežarili v Washingtonu in kovali naklepne za "indžunkne" s svojimi prijatelji v vladi, so zelo poparjeni valed odloka delavskega odbora, da ne sme biti znižanja mezd do prihodnjega julija. Mogoče prezo ta odlok in vseeno znižajo mezde. Ali bo potem vladna nastopa proti njim z "indžunknimi" in enako demonstracijo sile kakor je proti železničarjem?

Železnični magnatje imajo veliko vero v justični departmet, da jim pomore zdrobiti stavko, uničiti železničarske hrvatovčine in postaviti v nevarnost kooperativno banko unije lokomotivnih strojedovij v Clevelandu. Napredki te banke kakor državna banka Severne Dakote je velik tren peti železničarskih senatorjev in večarjev v Washingtonu. Zato bi radi, da vlada dovoli izbruh stavke in potem udari z vso silo po železničarjih.

20. komunistov involjenih na Nor-
veškem.

Kristianija, 30. okt. — Količor je do zdaj znano, je izvoljenih 56 konservativcev v novi parlament; dalje je izvoljenih 29 komunistov, ki so odvzeli največ glasov demokratskim socialistom. Koalicija liberalcev in zmernih socialistov, ki je dosegel imela kontrolo v zbornici, je dobila 39 mandatov. V Kristianiji je izvoljena Karen Platou, prva poslanka v norveškem parlamentu.

OSEMNAJST STAVKARJEV OBTOŽENIH V KALIFOR- NIJI.

Fresno, Cal. — Veleporota v tem okraju je obtožila osemnajst stavkujočih olnih delavcev. Imena obtožencev in kakšnega zločina so obtoženi je že tajnost dokler šerif ne aretri dotišnikov. Veleporota je dalj časa vodila zasilenja v zvezi s stavko.

OPERATORJI V W. VA. IMAJO SLABE PRIČE.

Najviši član unije, ki je poneveril donar organizacije, je oslovilj adovkate operatorjev.

POVEDAL JE SENATORJEM NEKAJ BOLEŽIHN KESNIC.

Washington, D. C. (Federated Press). — Fred Hester, bivši lokalni organizator U. M. W. of A. v okraju Mingo, West Virginija, katerega so dali odborniki rudarske organizacije arretirati na obtožbo, da je poneveril \$1900 iz pomočnega sklada unije, je bil prva priča rudarskih operatorjev pred senatnim preiskovalnim odborom zadnjo sredo.

Adovkatski štab lastnikov rudnikov je hotel dokazati s pomočjo Hesterja, da donar, ki je izginal, je bil namenjen za nakup pušk in streliva za člane rudarske organizacije v okraju Mingo. Toda Hester se je slabo obnesel na operatorje s svojim pridavanjem. Na vprašanje senatorjev Kenyon in McKellarja, da se mu nanaša imena onih rudarjev, katerih je kupil puške in dalj imakano potrdil od tvrdke, ki je prodala orožje, ni vedel povedati ničesar.

Hester pa je povedal nekaj drugega, kar nikakor ni bilo všeč odvetnikom lastnikov rovov. Hester je tipičen hrivočec iz Zapadne Virginije, ki se ne pusti dvakrat vpravati. Ko ga je Frank P. Walsh, pravni zastopnik rudarjev, jeh izpravil o njegovem življenju, je povedal odkritno, da je delal dolgo let v jami, stopil je v unijo in jo podpiral in končno je moral bežati iz rudniške naselbine v Hardyju, iz katere ga je izgnal jamski delovodja, ki je prišel na njegov dom v spremstvu oboroženega konštablerja. To je bilo v juliju 1920. Hester je izpravil: "Prišel je k meni in mi vprašal, če sem unijski mož. Rekel sem, da sem. Nato mi ukazal, da se moram takoj pobrati iz okraja. Vedel sem, kaj to pomeni in drugi dan zjutraj sem odšel s prvim vlakom. Na postaji je bil konštabler, ki mi je vezel, da se ne smem več vrniti in pri tem je potrepal torbicu na desni, v kateri je imel velik revolver."

Senatorja Kenyon in McKellera sta se zelo zanimala za to izpoved priče, ki je prišla v Washington na stroški operatorjev, da oblasti organizirane rudarje. Izvedela sta iz nje, kakšno oblast izvršujejo premogarske družbe nad delave. Hester ni imel časa spraviti skupaj svojega imetja, ko mu je bilo ukazano oditi in z njim vred je bilo izgnanih 40 do 50 drugih učinkovih rudarjev. Vsem je bilo povedano, da se ne smejo pričakati več tam, ako jim je življenje dragoo.

Omenjena senatorja sta se šudila, ko sta slišala iz ust Hesterja, da se še danes ne upa v Hardy, ker se boji, da bi bil "upihnen," čeprav je zdaj prijatelj operatorjev, ki so mu pomagali iz zapora, ko je bil obtožen poneverba organizacijske denarja.

VELIKA POVODENJ V KANA- DI; 35 METRIN.

Vancouver, B. C., Kanada. — Silna poplava, ki je nastala vsled utrganja obloka v tej okolici, je uničila 35 do 50 življenj in naredila miljone dolarjev škode.

VELIKA ENTENTA PREPOVE- DALA VOJNO MALI ENTENTI.

Iz homatij na Ogrskem se najbrž izleže nova kriza. Poslanški svet avari malo entento, da mora prenehati z vojnimi pripravami proti Ogrski, medtem se pa Karl je morda že v kloštru, čeprav javlja, da se že nahaja na angle

PROSVETA

DOPISI.

GLASILO SLOVENSKE NACIONE PODPORA IN JEDRUSKE
ZALJUHNINA SLOVENSKE NACIONNE PODPORNE JEDRUSKE

Cena oglašev po dogovoru. Zanesljiv je na vseh.

Naročilnik: Zadnjeno dnevo (New Chicago) \$6.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.50 za tri mesece, in za množino \$2.50.

Nadav in vse, kar temi stoji v članku:

"PROSVETA"

2657-50 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenske Nacione Podpora Societ.

Owned by the Slovenske Nacione Podpora Societ.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v obložaju n. pr. (Sept. 20-21) poleg vsega imena na naslovu pomeni da vam je v tem dnevu potrebno naročilo. Ponovite je preverjamo, da se vam ne ustavi list.

ALI RES DELAVCI PREJEMajo VISOKE MEZDE?

Najpriljubljenejša laž, katere se poslužijo lakovni podjetniki, je gotovo v besedah, da so delavci v vojnem času prejemali visoke mezde in da visoke mezde prejemo še zdaj.

Resnica je ta, da je bila mezda delavca v letu 1918 nižja kot v letu 1890.

Tega si ni izmisli kateri delavski agitator, boljševik ali rdečar, ampak to sta izjavila profesor Paul H. Douglas, ki predava na čikaški univerzi, in Frances Lamberson po paznem študiraju uradnih statističnih podatkov skozi osem in dvajset let.

Delavec je res v letu 1918 prejel koncem tedna več dolarjev kot v letu 1890, ali s temi dolarji, čeprav jih je bilo več, ni mogel tistega kupiti, kar je dobil v letu 1890 za enako število dolarjev.

Delavska mezda se je v tem času povzela za osem in osemdeset odstotkov. Cena kokošjim jajcem, mesu, sirovemu maslu in drugih živil je v tem času poskočila za sto šest in šestdeset odstotkov. V letu 1918 je delavec kupil le sedemdeset odstotkov s svojo visoko mezdo od tega, kar je kupil v letu 1890 s svojo nižjo mezdo. V resnici je bila torej njegova mezda v letu 1918 za trideset odstotkov nižja kot v letu 1890.

Tako je bilo delavstvo poplačano, ker je skozi osem in dvajset let pomagalo množiti narodno premoženje in je skrbelo, da je Amerika dobila lepo število milijonarjev in milijarderjev.

In kljub tej žalosti resnici so bili nekateri velebiznični časopisi tako nesramni, da so dolžili delavstvo v vojnem času profitarstva, češ, da zahteva profitarske mezde, med tem ko ravno ti listi niso imeli grajalne besede za prave vojne profitarje, ki so izrabili vojno v svojem interesu in so nagrabili miljone dolarjev.

In še danes se najdejo velebiznični časniki, ki pomačajo kričati lakovnim privatnim podjetnikom, da delavci prejema visoke mezde.

Delavci naj tistim, ki kriče, da so delavske mezde visoke, povedo brez ovinkov v obraz, kaj sta pronašla profesor Paul H. Douglas in Frances Lamberson v uradnih statističnih podatkih skozi osem in dvajset let, ki sta jih pazno študirala.

ALI SO SE RES ZNIŽALE NESREČE V RUDNIKIH?

Zvezni biro za rudniško statistiko poroča, da je bilo v juniju 1921 štiri in šestdeset manj nesreč kot v juniju prejšnjega leta. Letos je bilo v juniju ubitih v rudnikih 155 delavcev, v prejšnjem letu istega leta pa dve sto devetnajst. Razlika znaša okoli devet in dvajset odstotkov.

Ce pogledarno samo številke, ki nam povedo, koliko je bilo težkih nesreč, moramo pritrditi, da se je število nesreč znižalo.

Da dobimo popolnoma jasno sliko o nesrečah v rudnikih, bi še morali vedeti, koliko rudarjev je bilo letos in v lanskem juniju zaposlenih v rudnikih. Ravno tako bi morali vedeti, koliko premoga so rudarji nakopali letos in lani v juniju, da dobimo pravo sliko o nezgodah v rudnikih. Na pr. če je lani delalo v rudnikih v juniju toliko rudarjev kot letos v juniju, in so obakrat nakopali enako število ton premoga, tedaj šele lahko rečemo, da se je število nesreč v rudniku skrčilo. Popolnoma drugo sliko dobimo, če se dožene, da je lani delalo v juniju sto tisoč rudarjev več v rudnikih, ki so nakopali nekaj milijonov ton premoga več kot letos. Kajti če izračunimo v odstotkih, koliko rudarjev je več delalo in koliko so po odstotkih več producirali, dobimo tudi številke v odstotkih, koliko je bilo nesreč. In tako se lahko zgodi, da dobimo rezultat, da je bilo v primeri s številom zaposlenih rudarjev in množino nakopanega premoga manj nesreč lani, kot jih je bilo letos, čeprav številke govore, da je bilo lani več rudarjev ubitih kot letos.

Statistika, ki ne pove števila zaposlenih delavcev in množine produkcije, je pomanjkljiva in dostikrat varna. Začetadelj je želeti, da se izdaja popolna statistika o nezgodah, da je lahko dognati, če se število nesreč množi ali pa krči.

njo, edkoder se je pred par mesecimi vrnil nazaj. Z obliko in vsem se je priselil k nemu in tu dobil delo. Premoč pa je pričel delati, se je odpravil, da gre v mesto Wheeling, W. Va. po opravku. Od tistega dela ga ni bilo več znano, da se nameravata omenjena društva zdrusiti v eno samo močno društvo. V ta namen je izvoljen tudi zdrusovalni odbor, katerega naloga je, pripraviti vse potrebno in koristno za zdrusilitev.

Zdrusovalni odbor je imel posvetovalno sejo dne 17. oktobra in kt. 25 SDPZ v Lorsinu znano, da se nameravata omenjena društva zdrusiti v eno samo močno društvo. V ta namen je izvoljen tudi zdrusovalni odbor, katerega naloga je, pripraviti vse potrebno in koristno za zdrusilitev.

Rojak Zgone je tudi poznan na Laferty in Fairpointu, O. Kdor bi kaj vedel o njem, je naprosto, da javi na naslov: Frank Rojek, Willow Grove, Neffs, O. Če pa določno sam čita ta dopis, naj se oglaši, da ne bom brez potrebe v skrbah. — Mario Ruznik.

Cleveland, O. — Slovenci v Clevelandu in iz okolice, udeležite se val javnega shoda, katerga priredi Slovenski socialistični klub št. 27 v nedeljo dne 6. novembra ob 2. uri popoldne v Budi Božeglavovi dvorani na 6006 St. Clair Ave. Na shodu bo do govoril Joseph Janich, socialistični kandidat za mestnega svetovnika 23. okrožja (ward), sodrug Math. Petrovich in so-družino John G. Wilert. Shod je sklican v interes delavskega ljudstva, zato pridite vi.

Vzbok tega apeliran na vse člane društva Bled, da se polnito udeležite prihodnje redne mesečne seje dne 6. novembra. Sklanjeno je, da morata dve tretjini članov glasovati za združenje, torej je veliko le-te na članstvu društva Bled, da se združimo, kajti Bled je močnejši in starejše društvo in tudi Blejava se je poprej, kakor se je Planinskega rajha.

Frosil bi člane društva Bled, da boste dne 6. novembra, ko bo rasprava o združenju, pokazali, da ste močje naprednjaki, bratje in da ne boste zapirali vrat družini, ki niso tako močni kot vi. Kakor tisto pot boste zadrti vi, po kateri bodo hodili drugi. Naj izgine vsako morebitno staro nasprotovanje in ne ozirajte se na malenkosti.

Ravno tako tudi apeliram na člane društva Planinski rajha, da so v polnem številu udeležite redne mesečne seje dne 13. novembra. Tudi na vas je veliko le-te, ali se bomo združili ali ne in nidi ne koristi, če društvo Bled glasuje za združenje, s vso društvo proti. Treba je, da nad polovico članov glasuje "za". Upam, da pride dne 13. vse na sejo in tudi vi potrdite sklep zdrusovalnega odbora in društva Bled.

Pokalimo vsem drugim slovenskim naselbinam, da v Lorraine smo za združenje in da gremo za duhom časa. Nadejmo se, da si bosta Bled in Planinski raj v najkrajšem podala roke, saj že samo po imenu sta si sorodna. — Anton Mighich, zapisnikar.

Kokomo, Ind. — Nesreča meje doletela danes zjutraj, ki sicer ni povzročila prevelike škode, pač pa precej strahu. Ob 1 uri 40 minut je treščilo v dimnik hišo, v kateri stanujem, in ga polnoma poškodovalo. Razpoloko je tudi nekaj strehe in peč ter velika sreča je, da ni bilo ognja.

Otroci, ki so ravno spali, so se modno prestrashili vendar velikega poka in groma, ter ropotanja opeke. Črni dimnik in saje so zatemnilo vse stanovanje tako, da je bilo vse črno, ko sem prišel ugasio luč. Nadejam se, da pri otrocih ne bo hudih posledic radi strahu. — Frank Stular.

Neffs, O. — Primerjajoč delavske razmere med tu in drugod, moram reči, da so pri nas še neugodne. Premogorov je v bližini osem in vse obratujejo, nekateri vsek dan, drugi pa po 4 ali 5 dni v tednu. Z zasiškom se sveda ne moremo bahati, ker je povsod preveč ljudi in nam podjetniki plačujejo po svoji volji.

Druga premogarska mesta imajo navadno kako mnogo Italijanov, po nekod jih pride celo pet na enega drugorodca. Naše mesto v tem oziru dela injem, kajti ona ne trpi Italijanov ter oni tudi ne dobijo v mestu stanovanja in ne dela, dasiravno jih je v sosednjem Bellairu veliko število.

Najmanj analfabetov je v Iowi, kjer je bilo leta 1910 od 1000 prebivalcev 17 analfabetov, a se je to število do leta 1920 znižalo na 11. Druge države so imenovali od 1000 prebivalcev slednja števila analfabetov. Nebraska 14, Idaho in Oregon po 15, Kansas 16, Južna Dakota in Washington po 17 in Utah 19. Illinois ima precej analfabetov, kajti jih pride 34 na 1000 ljudi. Razliko jih je 173.987 od skupnega števila prebivalstva 5.184.943 ljudi.

Vsek, ki ne znašo pisati ne čitati, je v Združenih državah očitno pet milijonov ljudi od skupnega prebivalstva 82.739.315 ljudi, kajti ona ne stari nad 10 let. To število je bilo leta 1910 za pol milijona več, leta 1900 pa za 1.200.000 več.

Delež na jugu s številnim zemljepisnim prebivalstvom imajo največ analfabetov. Luisiana je na najslabšem stališču, ki ima 1.366.000 nad 10 let starih prebivalcev, kajti ona ne znašo ne čitati in ne pisati, torej je veliko več kazalnikov analfabetov.

Število na jugu s številnim zemljepisnim prebivalstvom imajo največ analfabetov. Luisiana je na najslabšem stališču, ki ima 1.366.000 nad 10 let starih prebivalcev, kajti ona ne znašo ne čitati in ne pisati, torej je veliko več kazalnikov analfabetov.

Stevni urad je tudi dognal, da je več analfabetov med domačini, kajti so matrični hrvolak iz Ascapoza, očitali potnik in umogili šest ljudi, pet drugih ranili, vse poštne vrednote v skupini vrednosti 200.000 peset pa odnesli.

Družina Rozman prosi cenejo rojake, kajti je morda komu znašo, kajti se nahaja rojak Martin Zgone, rodom iz Dolenskega. On je že pred leti bival dalj časa tu in potem odšel v Zapadno Vir-

ginijo, kajti se nahaja rojak Martin Zgone, rodom iz Dolenskega. On je že pred leti bival dalj časa tu in potem odšel v Zapadno Vir-

ginijo, kajti se nahaja rojak Martin Zgone, rodom iz Dolenskega. On je že pred leti bival dalj časa tu in potem odšel v Zapadno Vir-

ginijo, kajti se nahaja rojak Martin Zgone, rodom iz Dolenskega. On je že pred leti bival dalj časa tu in potem odšel v Zapadno Vir-

ginijo, kajti se nahaja rojak Martin Zgone, rodom iz Dolenskega. On je že pred leti bival dalj časa tu in potem odšel v Zapadno Vir-

ginijo, kajti se nahaja rojak Martin Zgone, rodom iz Dolenskega. On je že pred leti bival dalj časa tu in potem odšel v Zapadno Vir-

Graditev Amerike.

Opsta delavnica v Panami.

New York, N. Y. — Dan 29. oktobra se je v New Yorku svetovalo s skupino razstava "America's Making" in dvainštirideset narodnih skupin po pokazalo obiskovalcem, koliko so poodine narodnostne skupine ameriškega prebivalstva doprinale k tej velikanski zgradbi, ki se zove Panamski kanal.

Ta komisija predlaga uvedbo opredeljenih delavnic v vseh državnih oblastih na kanalu; vojni tajnik pa pravi, da je gotov, da je tak predlog praktičen in da mora biti potren.

S tem korakom je vlad Združenih držav zavzela isto stališče do delavstva kakor ga zavzemata Gary in Rockefeller ter je nastopila proti delavstvu kakor ga nastopajo ječlarski in olinj trust, premočarski mogoci v Zapadni Virginiji, mesarski magnati v Chicago, hični veleposesniki in drugi veliki izkorisitevci delavstva.

Poveljnik kanalske čete se ne bo več pogajal z zastopniki organizacij in ne več sklepal pogodb z unijami uslužbencev. On bo po navodilu vojnega tajnika, postopal z vsemi delavci enako pravno, naj bodo organizirani ali neorganizirani, zastopniki delavskih organizacij ne bo priznal, ker sedaj je vseeno, aki organizacije obstajajo ali ne.

Izjava pravi, da je vlad sicer

pripravljena pogajati se z za-

stupniki organizacij, aki so ti

izvoljeni, od organizirane in

neorganizirane delavstva, toda

z njimi se bo moral na vsak način pogajati, in unijo priznati,

ker dozna se, da je vse uslužbenstvo pri kanalski upravi do zadnjega organizirano. Očitno

si vlad ne prizadeva drugega,

kakor vzeti delavstvu vsako za-

stopstvo po organizaciji, da bo

potem lahko diktirala delovne

pogoje organiziranemu kakor ne-

organiziranemu delavstvu.

Korak, ki ga je storila vlad,

je dobro preračunjen in v vseh

ozirih stremi za poslabšanje

delavskih pogojev. Izdatki pri

kanski upravi morajo biti zni-

zani, da se to doseže "ni druge

poti, kakor zmajanje meze" in

uslužbeneci morajo imeti daljši

delovni čas.

P

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press.)

Stavki železničarjev v Texasu
konecna. W. G. Lee, predsednik
bratovščine viakospomernih
nameščencev, je pred odhodom v Cle-
veland naznani v soboto zjutraj,
da je 600 železničarjev na Interna-
tional and Great Northern železnic
v Texasu, ki so stavkali en-
teden, pozvanih nazaj na delo.

**Na pomoč stavkujem v Kan-
sas.** John H. Walker, predsednik
Illinoiske delavsko federacije, je
objavil apej na vse organizirane
delavee v Illinoisu, da prispevajo
v sklad za stavkujoče rudarje v
Kansusu. — Pomočna akcija za
kanskih rudarjev je že v tekuv
sosednjih državah. Strokovne
umije v St. Louisu so že poslale
drugi wagon grocerijskega blaga
in drugih potrebskih rudarjem v
Pittsburg, Kans.

VOLILNE BOJ V NEW YORKU.

Socialistična svetovalca, katerima
sta bila ukradena mandata, sta
zopet kandidata.

New York, N. Y. — (Feder.
Press). — Vroča volilna bitka v
New Yorku se zaključi ta teden;
občinske volitve se vrše prihod-
nji torek. Tamaniti (demokrat) in
republikani so se zopet poslu-
žili vseh trikov, da ukradejo so-
cialistom glasove kakor so to
storili pred dvema letoma.

Algeron Lee in Edward P.
Cassidy, ki sta bila izvoljena leta
1919. in katerima so tamanitski
tatinški eksperti ukradli glasove,
sta zopet kandidata za občinski
svet. Značilno je, da je Držav-
ljanska liga, nedelavska organi-
zacija, priporočila volilcem ome-
njena kandidata in poleg njiju še
štiri druge socialistične kandida-
te za občinske svetovalce kot spo-
sobne in neusnašene može, ka-
ferim volile lahko zaupajo, da bo-
do zastopali ljudske koristi v ob-
činskem svetu.

Tamanitska večina v sedanjem
občinskem svetu je pred par dne-
vi ponovno preprečila predložitev
poročila odseka za privilegije in
volitve, ki je vodil ponovno
štetje glasov, oddanih pri zadnjih
volitvah v 8. in 20. okrožju in
ognal, da sta bila Lee in Cassi-
dy izvoljena. Odvetnik glasov
oropanih socialističnih kandida-
tov Morris Hillquit je učošil pred
sodiščem prisojno za odlok, po ka-
terem se ima vseh 30 tamanitov v
občinskem svetu zagovarjati za-
radi žaljenja sodišča. Medtem ko
stoje tamaniti razgaljeni kot ta-
tovi socialističnih glasov v New
Yorku, imajo toliko prednosti, da
napadajo republikance zaradi
izobčenja petih socialističnih po-
slancev iz državne legislature v

Delavski položaj v Kanadi. Ka-
nadske železnične družbe so pri-
čele zapošljavati vse delavee, ki
so bili odstavljeni takoj zadnjih
šest mesecov in delavnic za po-
pravljanje vagonov in lokomotiv.
— James H. Ballantyne, znani del-
avski kandidat za župana v To-
rontu leta 1919., je imenovan mi-
nistrom za delo v farmarski in
delavski vladni v Ontariju. — "E-
na velika unija" je pričela gradi-
ti svoje dvorano v Winnipegu.

**Evana lastnikov gledališč v Los
Angelesu, Cal.** je obvestila orga-
nizacijo muzikantov, da odslej
stopi v vojavo odprtja delavnica
v vseh gledališčih in muzikantom
se zniža plača za deset odstotkov.
Unija godbenikov je zavrgla o-
boje.

Položaj v Minnesoti. Minne-
sotska industrijska komisija je
raztegnila svoje poročilo tudi na
brezposelno delavstvo in ga po-
dala gubernatorju Preussu. Po
poročilu je v državi 42.000 ljudi
brez dela, katero število se bo
pozimi gotovo zvišalo na 60.000.
V St. Paulu ne dela 10.300, v
Minneapolisu 15.250, in v Duluthu
7.114 delaveev. Governor bo
uskusil takoj izposlovati od pred-
sednika Hardinga dovoljenje, ka-
terega bi potrdil Kongres, da se
prične z grajenjem cest, za kar
naj bi zvezna vlada tudi doveli-
la zadostno podporo.

**Položaj zvezne kovinskih delav-
cev v New Yorku.** Organizacija
zdržanih kovinskih delaveev je
zelo prisadeta vsej gospodarske
depresiji, kajti nobena industrija
ni v tej krizi tako prisadeta
kakor kovinski. Preveliko število
zgrajenih strojev in velika ne-
zmožnost za kupovanje novih
strojev, vse to največ povzroča;
da industrija skoraj popolnoma
počiva, tako je reklo tajnik L. di-
striktova kovinskih delaveev Wm.
Radlov.

**Konferenca bo prinesla novo voj-
no, pravi Oshchin.**

Pariz. — V zborniški debati o
politiki francoske vlade je reklo
komunistični vodja Marcel Ca-
chin o washingtonski konferenci,
da ona ne bo prinesla razorož-
nja, temveč ponovno vojno.

Cachin bi bil rad vedel, kaj bo
zbornica naročila svojemu za-
stupniku na konferenci. On sam,
ki je reklo govornik, se nič dobrage
ne nadaja od iste. Pacificeno
vprašanje se ne bo tako kmalu
rešilo, ker interes Japonske in
Amerike je krizajoč eddalje bolj.

VESTI IZ JUGOSLAVIJE.

Jugoslovanskih bankovcev je
bilo dne 15. septembra v prometu
za 4.294.782.170 dinarjev. Od
dne 8. do dne 15. septembra je
narastlo njih število za 7.548.025,
dočim je kovinska podloga padla
za 597.891 dinarjev.

Poprava nasilja. Za okupacije
je izvozila Avstrija iz Srbije v
Poljsko veliko množino, malične
in drugih poljedelskih strojev.
Sedaj je bil poslan transport za-
plenjenih maličnih nazaj v Srbijo.

**Organizacija tekstilnih delav-
cev na jugu napreduje.** — Pred-
sednik organizacije tekstilnih de-
lavcev McMahan se je zelo po-

voljno izrazil o uspehih po kam-
paniji med delavstvom na jugu.
Po kampanji je organizacija do-
bro napredovala in ustavljene so
se večje podružnice v Alabama
Cityju, Greenvillu, S. C.; And-
resonu, S. C.; Ashville, N. C., in
Klimoidu, Ill. Skoro vse organizacije
med tekstilnimi delavci na jugu so
se dali dobra poročila o us-
pehih in mala brezmočna organi-
zacija se je nenadoma povzpela v
moč, a katero bodo morali racu-
nati tovarnarji. Do zdaj jih itak
ni mogel nikdo krotiti v njihovih
nezaščitnih zahtevah od delav-
stva. Gotovo ne bodo mogli v ho-
doče kar menini tebični znižati
mežde kakor se je to godilo do-
daj.

VOLILNE BOJ V NEW YORKU.

Socialistična svetovalca, katerima
sta bila ukradena mandata, sta
zopet kandidata.

New York, N. Y. — (Feder.
Press). — Vroča volilna bitka v
New Yorku se zaključi ta teden;
občinske volitve se vrše prihod-
nji torek. Tamaniti (demokrat) in
republikani so se zopet poslu-
žili vseh trikov, da ukradejo so-
cialistom glasove kakor so to
storili pred dvema letoma.

Algeron Lee in Edward P.
Cassidy, ki sta bila izvoljena leta
1919. in katerima so tamanitski
tatinški eksperti ukradli glasove,
sta zopet kandidata za občinski
svet. Značilno je, da je Držav-
ljanska liga, nedelavska organi-
zacija, priporočila volilcem ome-
njena kandidata in poleg njiju še
štiri druge socialistične kandida-
te za občinske svetovalce kot spo-
sobne in neusnašene može, ka-
ferim volile lahko zaupajo, da bo-
do zastopali ljudske koristi v ob-
činskem svetu.

Tamanitska večina v sedanjem
občinskem svetu je pred par dne-
vi ponovno preprečila predložitev
poročila odseka za privilegije in
volitve, ki je vodil ponovno
štetje glasov, oddanih pri zadnjih
volitvah v 8. in 20. okrožju in
ognal, da sta bila Lee in Cassi-
dy izvoljena. Odvetnik glasov
oropanih socialističnih kandida-
tov Morris Hillquit je učošil pred
sodiščem prisojno za odlok, po ka-
terem se ima vseh 30 tamanitov v
občinskem svetu zagovarjati za-
radi žaljenja sodišča. Medtem ko
stoje tamaniti razgaljeni kot ta-
tovi socialističnih glasov v New
Yorku, imajo toliko prednosti, da
napadajo republikance zaradi
izobčenja petih socialističnih po-
slancev iz državne legislature v

Delavski položaj v Kanadi. Ka-
nadske železnične družbe so pri-
čele zapošljavati vse delavee, ki
so bili odstavljeni takoj zadnjih
šest mesecov in delavnic za po-
pravljanje vagonov in lokomotiv.
— James H. Ballantyne, znani del-
avski kandidat za župana v To-
rontu leta 1919., je imenovan mi-
nistrom za delo v farmarski in
delavski vladni v Ontariju. — "E-
na velika unija" je pričela gradi-
ti svoje dvorano v Winnipegu.

**Evana lastnikov gledališč v Los
Angelesu, Cal.** je obvestila orga-
nizacijo muzikantov, da odslej
stopi v vojavo odprtja delavnica
v vseh gledališčih in muzikantom
se zniža plača za deset odstotkov.
Unija godbenikov je zavrgla o-
boje.

**Položaj zvezne kovinskih delav-
cev v New Yorku.** Organizacija
zdržanih kovinskih delaveev je
zelo prisadeta vsej gospodarske
depresiji, kajti nobena industrija
ni v tej krizi tako prisadeta
kakor kovinski. Preveliko število
zgrajenih strojev in velika ne-
zmožnost za kupovanje novih
strojev, vse to največ povzroča;
da industrija skoraj popolnoma
počiva, tako je reklo tajnik L. di-
striktova kovinskih delaveev Wm.
Radlov.

**Konferenca bo prinesla novo voj-
no, pravi Oshchin.**

Pariz. — V zborniški debati o
politiki francoske vlade je reklo
komunistični vodja Marcel Ca-
chin o washingtonski konferenci,
da ona ne bo prinesla razorož-
nja, temveč ponovno vojno.

Cachin bi bil rad vedel, kaj bo
zbornica naročila svojemu za-
stupniku na konferenci. On sam,
ki je reklo govornik, se nič dobrage
ne nadaja od iste. Pacificeno
vprašanje se ne bo tako kmalu
rešilo, ker interes Japonske in
Amerike je krizajoč eddalje bolj.

VESTI IZ JUGOSLAVIJE.

Jugoslovanskih bankovcev je
bilo dne 15. septembra v prometu
za 4.294.782.170 dinarjev. Od
dne 8. do dne 15. septembra je
narastlo njih število za 7.548.025,
dočim je kovinska podloga padla
za 597.891 dinarjev.

Poprava nasilja. Za okupacije
je izvozila Avstrija iz Srbije v
Poljsko veliko množino, malične
in drugih poljedelskih strojev.
Sedaj je bil poslan transport za-
plenjenih maličnih nazaj v Srbijo.

Voda in njene moči v
domišljiji štajerskih
Slovencev.

Narodno blago. Priobčil
J. Majciger.

(Dalej.)

Hiro je naznala žlahti, kaj je
storiti, če hočejo hčer dobiti na-
zaj. Čez nekaj časa prosi zopet
lena povodnjega moča, ali sme
na ta svet. On ji pa pravi: "Na-
vergi te hočem izpustiti, in te
verige ne bode nihče videl." Ona
gre. Ko pa pride domu, prišla je
žlahta razno od zadnje sv. maše.
Poslali so po duhovnika, da bi
za njo molili, in duhovnik gos-
pod so hitro zagledali verigo o-
koli nje zapeto. Hiro so jo odpas-
ali in zavili okoli snodnega hrasta.
Slovenec. — Povodnji moč je potegnil
za verigo ali namenito žene privile-
gijel si je ogromni hrast v svojo
hrastu. Tako je bila rešena povod-
njava.

4) Živel je svoje dni gospodar,

ki je imel edino hčerko. Ta se je
zla enkrat sama kopat. Ko je že
nekoliko časa v vodi, pride povi-
dnji moč in jo odnese v svoje
stanovanje. Ustavljala se je, ali
vse je bilo zastoj. Morala je mo-
ču kuhati in pometičati hrast. Ali
ona ni pometaла od mize proti
durim, ampak narobe. Pod mizo
je napravljena luknja. V to
so se grabe smeti, ki so pa poz-
neje vse zlato postale. Ko je že
dočil časa tako sišla, nagovar-
jala je moč, naj nese, celo ko
zlača domu k njenemu ocetu. Pri-
stavila je še: "Ne podiha, niko-
jer, jaz bodem vse iz kuhinje
videla in te svarila." Hiro splo-
te žena iz slame žensko podobo in
jo postavi v kuhinjo, sama pa se
spravi v koš tako tiho, da ni moč
vedel o tem. Ko je bil te-
žak, in moč je hotel med potom
počivati. Ali komaj se oddahnje,
začne ga že deklica v koši svari-
ti. Ves truden in spahan pride
moč na očetov dom. Deklica je
zpoznała, kje je. Iz koša skoči-
va povedala je očetu vas, kar se
je že godilo. Moč ni dobil no-
benih postrežb, ampak vesel je
je bil, da je zdrava pete odnos.

5) Hodil je moč ob bregu Dra-
ve in si s svetilnico svetil. Maho-
ma se mu pridruži drug moč z
velikimi "mustačami". Ko sta
tako skupaj hodila, poprosi ga
pripruženec, naj mu posodi svetil-
nico, da si z njo zaigre tobak.
Rade volje mu to dovoli. Ko pa
tači moč za svetilnico prime-
sti v vodo, kjer se ni višje pokazal in
voda kaže, da je moč vodil v
globočino, in nikdo ga ni videl več.
Zatorej se dandas v okolici
matere strašijo otroke, rekod:
"Te bom pa kar pod most vrgla,
da te odnesе povodnji moč."

6) Bil je svoje dni kmet. Ta
je imel edino hčer. Nekega dne
je podlje kmetica k bližnjemu
ribniku prati, umazano perilo.
Ko deklica perilo pridno pere, povi-
deje se iz vode kosmat moč
ter je potegne seboj v vodo, kjer
je imel svoje stanovanje. Hotel
je imeti za ženo. Sedem let je
je že bila v sužnosti pri tem ko-
smatincu. Oče in mati pa že nista
vedela, kam je preminila hči. Ko
je pa sedem let preteklo, imela je
ja še ženički koš, kakorine
je ona, vse drugi so bili sami ko-
smatinci kakor moč. Nekega dne
ga poprosi žena, naj jo z njenim
gladkokožnim sinkom izpusti k
staršem. On ji dovoli, ali ona
mu je moral obljubiti, da ji da-
do starši sedem hlebov kruha za-
to. Da bi mu pa ne ušla, prveče
je okoli noge že ležezno verigo, da
bi jo mogel k sebi potegniti, ko
bi jo hotel imeti nazaj. Ko ona
do svojih staršev pride, niso je
več spoznali. Ona jim pripoveduje
čudovita povodnja, kjer je žlahti
zavila v vodo in se zadržala, da
je voda kaže, da je moč vodil v
globočino, in nikdo ga ni videl več.
Ko se žlahti zavila v vodo, niso
več spoznali, da je žlahti voda kaže,
da je moč vodil v globočino, in
nikdo ga ni videl več.

7) Nekdaj je prala deklica pri
potoku, kjer je bilo prav globoko.
Ko je pa še pri mraku prala,
zagleda na vodi dečka, vedno nje
bitijsko plesajočega. Ko do nje pri-
pleše, potegne jo v vodo ter jo
čreč nekaj časa prinese v stekle-
no izbo, kjer je stanoval. Bil pa
je ta deček tam povodnji moč.
Tukaj je je sedem let prav dobro
redil in je jo hotel napolnil vzeti
za ženo. Enkrat ga začne deklica
prositi, naj bi jo le za nekaj ur
na zemljo spustil, da bi od av-
tijev staršev vzela slovo. On je pa
ne pasti same, ampak vrv ji je
roko privreže in jo potem izpusti.
Drugi dan konde vrv v svoji roki
drži, da bi mu ne ušla. Dekli-
ca gre na ravnost h gospodu ūpon-
niku in jih prosi, naj ji v teh
stiskah pomagajo. Gospod ji re-
čejo, naj vrv okoli nekega hrasta
zavila in pa pri njih ostane. Ko je
je bil čas pretekel, da bi imela
deklica zopet želenje, da bi vodil
za vodo, zavila v vodo, kjer je
voda kaže, da je moč vodil v
globočino, in nikdo ga ni videl več.</

